

Zápis z 3. jednání Výboru pro krajinu, vodu a biodiverzitu RVUR

čtvrtek 12. 2. 2015, 12:00-17:00, Úřad vlády, nábřeží Edvarda Beneše 4, Praha 1, sál 47

Přítomní: Jiří Bendl, Vladimír Dolejský, Jakub Hruška, Pavel Kindlmann, Jiří Klápště, Alena Salašová, Klára Salzmann, Jiří Stonawski, Martin Stránský, Václav Zámečník, Jiří Mach, Petr Lepeška, Pavel Marták, Miroslav Martiš, Pavel Šremer,

Omluveni především z důvodů chřipkové epidemie: Jan Dušek, Josef Fanta, Jan Gallas, Karel Kříž, Věra Kučová, Josef Nistler, Martina Pásková, Josef Rydlo, Tomáš Sklenář, Petr Sklenička, Bořivoj Šarapatka, Vladimír Špidla, Veronika Vilímková, Karel Vrána.

Průběh jednání:

1) Byly projednány závěry z 2. jednání výboru s ohledem na poslední vývoj k přijímání zákona na ochranu zemědělského půdního fondu. Vladimír Dolejský poděkoval resortům i expertům za pomoc a za spolupráci, která probíhala před schvalováním zákona na ochranu půdy. **Po diskusi byly odsouhlaseny závěry i zápis z jednání výboru konaného dne 15. 1. 2015.**

Závěry:

1a) Výbor doporučuje nadále posilovat širokou spolupráci na ochranu kvality i kvantity půdy a výbor se bude ochraně půdy nadále intenzivně věnovat.

2) Pracovní skupina pro biodiverzitu

Strategie ochrany biologické rozmanitosti (2015 – 2025)

Byla podána informace o přípravě **Strategie ochrany biologické rozmanitosti (2015 – 2025)** (Jiří Mach). Ad hoc vzniklá pracovní skupina připravila strukturu a navrhla 4 prioritní osy a řadu cílů v návaznosti na jednotlivé mezinárodní závazky (konkrétní znění je uvedeno v příložené presentaci).

V příštím roce se bude též aktualizovat Státní program na ochranu přírody a krajiny. Je snahou, aby každý cíl měl indikátor, aby do přípravy byly zapojeny další dotčené resorty, kraje, regiony i místní.

Jsou připravovány změny k zákonu č. 114/192 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Legislativní rada vlády obdržela od ředitelů správ národních parků stanoviska a předpokládá se, že změny v červnu začne projednávat sněmovna.

Jedním z cílů bude dlouhodobě udržitelné hospodaření v krajině.

Navrhuje se posílit vzájemnou komunikaci mezi členy. Je rovněž zájem, aby se zástupci různých výborů RVUR účastnili jednání jiných výborů a podávali na nich informace o činnosti svých výborů.

Nařízení EP a Rady o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů

Byla podána informace k přijatému Nařízení EP a Rady č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů (Jiří Mach). Nařízení bylo publikováno v XI/2014 v Úředním věstníku EU s účinností od 1. 1. 2015. Stanovuje se po deseti letech přípravy jednotný přístup k nejvíce problematickým invazním nepůvodním druhům (IAS) (kritéria pro tvorbu seznamu, zákazy rozšiřování, striktní režim výjimek, povinnost kontrol, monitoringu, eradikace či regulace. „Black list“ seznam nežádoucích invazních druhů předloží EK do konce letošního roku.

Bližší informace podá k problematice invazních druhů Jan Šíma z MŽP (www.mzp.cz). Více http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm.

Závěry:

2a) Členům výboru budou rozeslány podrobné a související materiály (2020 Biodiversity Factsheet; Návrh cílů SOBR 2015 – 2025; Strategic Plan for Biodiversity 2011–2020 and the Aichi Targets; Přehled strategických Aichi cílů CBD) k přípravě Strategie ochrany biologické rozmanitosti 2015 - 2025 s žádostí o náměty, připomínky, doplnění a o další spolupráci (zajistí Jiří Bendl a Jiří Mach).

2b) Ochranu přírody i biodiverzity je potřeba podporovat i mimo zvláště chráněná území.

2c) Výbor doporučuje maximální spolupráci resortů i veškerých aktérů při přípravě tak, aby následně došlo k maximální implementaci strategie do praxe na všech úrovních.

2d) Ochrana biodiverzity patří v současnosti k nejvážnějším problémům na planetě. Míra celosvětové nevratné ztráty biodiverzity dosahuje katastrofálních rozměrů. Je potřeba nezištně vyvíjet maximální úsilí k zastavení tohoto kriticky negativního jevu.

2e) Během roku 2015 bude vítána spolupráce na přípravě prováděcího předpisu k přijatému Nařízení EP a Rady č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů (koordinace Jan Šíma MŽP).

3) Pracovní skupina pro vodu

O činnosti pracovní skupiny informoval Vladimír Dolejský, který poděkoval vedoucímu skupiny Janu Duškovi za intenzivní činnost.

Skupina pracuje na zapojení co nejširšího okruhu expertů a odborníků. Připravuje se okruh klíčových otázek pro analýzu stavu vodního režimu krajiny, které by měly být řešeny

a připravují se hlavní teze vize cílového stavu vodního režimu krajiny. Počátkem března proběhnou setkání k získání aktuálních informací a i (rozpracovaných) strategických materiálů vč. podkladů pro hodnocení adaptačních opatření na změnu klimatu. (presentace v příloze).

Závěry:

3a) V diskusi vzešla potřeba získání přehledu, jak plní Česká republika Rámcovou směrnicí o vodě v jednotlivých ukazatelích, aby se pozornost mohla soustředit na závažné cíle, které je potřeba nadále řešit (především v kompetenci MZe, MD, MMR, MŽP a dalších).

4) Pracovní skupina pro krajinu (Jiří Klápště)

Zákon na ochranu zemědělského půdního fondu

Byla podána informace a proběhla diskuse k nově přijatému zákonu na ochranu zemědělského půdního fondu v poslanecké verzi a o rozdílech, které byly mezi senátním a parlamentním návrhem.

Závěry:

a) Je potřeba zásadní měrou přednostně směřovat novou výstavbu do ploch brownfields (opuštěných, nevyužívaných nebo podvyžívaných průmyslových území, opuštěných zemědělských výrobních areálů nebo jakýchkoli opuštěných budov) a snižovat tak tlak na zábor půd, krajiny a prostoru. Stále chybí důsledná strategie a lepší systém na podstatně efektivnější využívání brownfields (v kompetenci MPO) v obcích a městech pro jejich rozvoj bez záboru nových ploch nebo půd.

b) Je žádoucí maximálně chránit černozemě a kvalitní zemědělské půdy.

c) V připravované vyhlášce bude potřeba důsledně a dostatečně široce specifikovat rizikové látky, které jsou vpravovány do půdy a které ji znehodnocují (biocidy, toxické kovy, anorganické kontaminanty, persistentní organické látky POPs, apod.).

Návrh vyhlášky o stanovení ochrany zemědělské půdy před erozí

Připravuje se protierozní vyhláška v gesci MŽP. Cca 11% půd je vážně ohroženo vodní a větrnou erozí. Byla diskutována přípustná míra erozního ohrožení půdy, která je vyjádřena přípustnou průměrnou roční ztrátou půdy s ohledem na zachování řady funkcí půdy a její úrodnosti (t.ha-1.rok-1).100 t/ha/rok je prozatím povolená ztráta půdy erozí za rok aniž se ztratí nárok na dotace. Nově je potřeba postupně přejít na 4 t/ha/rok, případně nad 10t/ha/rok tento smyv pokutovat. Je zahájena debata MŽP, MZe a dalších k praktickému posílení ochrany půdy. Je připravována protierozní kalkulačka, kdy si zemědělec může sám spočítat vlastní erozi a sám provádět vlastní preventivní opatření. Pokud budou

překračovány vysoké smyvy půdy, zemědělec nebude mít nárok na dotace (presentace **zatím pracovního materiálu** je uvedena v příloze).

Byl vznesen dotaz, zdali u pozemků, které jsou k erozi náchylné, budou připraveny podpory na fyzická řešení, např. na tvorbu mezí a dalších protierozních opatření na pozemcích.

V diskusi byly vyjádřeny skeptické názory k dostatečné funkci České inspekce životního prostředí (kontrola dodržování a naplňování zákona), pokud nebude např. jako současným ředitelem (E.G.) ČIŽP řízena dostatečně odborně.

Je důležité nabízet jak pobídky např. pro ekologické zemědělství, tak i rovněž zvyšovat odpovědnost za své konání i s případnými výchovnými postihy.

Obecně je problematičtější zemědělství v nájmu. K odpovědnosti za škody bude volán uživatel, nikoli vlastník. Zatím jsou problematická spíše větší uskupení (družstva, a.s.) než malí vlastníci.

Veřejnost vnímá problém eroze a je na straně zvyšování protierozní ochrany v krajině a na polích. Neblahé příklady závažné eroze v Němčovicích a jinde můžou pomoci s vysvětlováním potřeby větší a důslednější ochrany půdy před erozí i pro podporu správné zemědělské praxe.

Velká část území ČR je tvořena krystalickými břidlicemi a vyvřelinami, ze kterých se nové půdy vytváří extrémně pomalu. Vrstva půdy a zvětralý zásobník půdního substrátu nad matečnou horninou je tak omezený (prakticky neobnovitelný) a erozí je pouze ztenčován. U míst s příliš rychlou erozí tak dochází k odplavení půdy i substrátu až na podkladovou horninu, kde již často nelze provádět hlubokou ani mělkou orbu.

Na svažitých místech u sedimentárních hornin (např. jižní Moravy) jsou viditelně splachovány vrstvy půdy obsahující organickou složku, která není způsobem obhospodařování dostatečně vpravována zpět do půd a obnovována. Je vítán specifický přístup podle citlivosti území.

Závěry:

Návrh vyhlášky o stanovení ochrany zemědělské půdy před erozí probíhá ve spolupráci s MZe i zemědělci k dosažení společného cíle snížit erozi a nevratnou ztrátu kvality půdy i ve prospěch vlastních zemědělců a na podporu dlouhodobě odpovědného chování.

5) Operační program životní prostředí (Jiří Klápště)

Zaměření: Zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní, zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech, nakládání s odpady, ochrana a péče o přírodu a krajinu a energetické úspory.

Rozdíly oproti 07-13: Efektivnější využívání zdrojů, větší zaměření na konkrétní zdroje znečišťování ovzduší, u nakládání s odpady větší důraz na prevenci, protipovodňová opatření.

1. Zlepšování kvality vody a snižování rizika povodní

- 1.1 Snižit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a zajištění dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství
- 1.2 Snižit vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod
- 1.3 Zajistit povodňovou ochranu intravilánu
- 1.4 Podpořit preventivní protipovodňová opatření

2. Zlepšování kvality ovzduší v lidských sídlech

- 2.1 Snižit emise z lokálního vytápění domácností podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek
- 2.2 Snižit emise stacionárních zdrojů podílející se na expozici obyvatelstva nadlimitním koncentracím znečišťujících látek
- 2.3 Zlepšit systém sledování, hodnocení a předpovídání vývoje kvality ovzduší, počasí a klimatu a ozonové vrstvy Země

3. Odpady a materiálové toky, ekologické zátěže a rizika

- 3.1 Předcházet vzniku odpadů a snížit vliv nebezpečných vlastností odpadů
- 3.2 Zvýšit podíl materiálového a energetického využití odpadů
- 3.3 Odstranit nepovolené skládky a rekultivovat staré skládky
- 3.4 Odstranit a inventarizovat ekologické zátěže
- 3.5 Snižit environmentální rizika a rozvíjet systémy jejich řízení

4. Ochrana a péče o přírodu a krajinu

- 4.1 Posílit biodiverzitu na majetku ČR, ve správě rezortních organizací MŽP
- 4.2 Posílit biodiverzitu
- 4.3 Posílit přirozené funkce krajiny
- 4.4 Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

5. Energetické úspory

- 5.1 Snižit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie

6. Technická pomoc

- 6.1 Zajistit řádné a efektivní řízení a administraci
- 6.2 Zajistit informovanost, publicitu a absorpční kapacitu

6) Konference k Evropské úmluvě o krajině

Konference se bude konat v Lichtenštejnském paláci. Pozvánky budou rozeslány a členové jsou vítáni. Kromě rekapitulace hotových prací bude konference zaměřena i na další směřování, vize a dobré příklady. Očekává se vystupování na nejvyšší úrovni i přednes zahraničních zkušeností dobré praxe. Další jednání výboru proběhne v rámci konference.

7) Cena České krajiny

Je snaha ocenit práci v této oblasti a revitalizovat udílení této ceny od roku 2016 a nominovat svého zástupce do Rady Evropy. Přípravují se vystoupení v ČT o správné praxi. Ocenění bude probíhat na nejvyšší úrovni. Je snahou, aby cenu udělovalo 5 resortů. Potvrzeno meziresortní pracovní skupinou ke krajině, která zasedá každé tři měsíce pod vedením NM Vladimíra Dolejského.

Závěry:

Výbor velice vítá udělování Ceny České krajiny na nejvyšší úrovni a zvýšení prestiže dobrého chování vůči krajině i přírodě.

Pracovní skupina voda - sucho

Byla podána informace o společné **Pracovní skupině voda - sucho** (MŽP i MZe) posilující udržitelné hospodaření vody v krajině. Připravuje se materiál do vlády. Jiří Klápště rozpošle materiál k připomínkám. Budou zkoumána i technická opatření (např. i 65 vodních nádrží). Jejich generel bude podléhat revizi. Snahou bude, aby maximum opatření bylo přírodě blízkými. Pracovní skupina se setká 19. 2. 2015.

Závěry:

Je potřeba vyvíjet a aplikovat přírodě blízká opatření posilující udržitelné hospodaření vody v krajině, která mají multiplikační efekt.

Koncepce krajiny

Budou rozposlány výstupy z nedokončené SWOT analýzy z roku 2007 k tvorbě koncepce krajiny a k vyjádření a doplnění jako výchozí podklad pro tvorbu koncepce krajiny (Jiří Klápště).

8) Zelená infrastruktura na příkladu obce Vestec u Prahy (Klára Salzmann)

Zelená infrastruktura umožňuje zlepšování přírodního kapitálu Evropy. Byl představen konkrétní příklad z ČR z Vestce u Prahy. Důležitá je implementace do plánovacího procesu. Jedná se o propojení potřeb člověka a přírody. Vzniká nová přírodě blízká infrastruktura a systém. Nejde o právní nástroj, systém je založený na pochopení a dobrovolnosti občanů. Určitá odpovědnost je na orgánech, které mají na starosti územní plány. Markantními prvky jsou zachování přirozených záplavových území, posílení samočisticích vlastností vody, snaha o dostupnost zeleně a přírody pro místní, posílení územních systémů ekologické stability (ÚSES), přírodě blízká sídelní zeleň, přírodě blízká opatření, zlepšování vodního režimu krajiny, posílení biokoridorů, posílení biodiverzity, zadržování vody na pozemcích, zapojení vlastních obyvatel a spolupráce s odborníky např. Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK). Úspěch je založen na metodice krajinného plánu, důležitá je koncepce, domluva s vlastníky pozemků, cílem je propojení krajiny do sídelní oblasti. Projekt je postaven na autochtonních dřevinách se speciálním managementem „údržby“ k přírodě blízkému stavu při zapojení místních.

Diskuse: Takovýto projekt obce Vestec je vhodné zařadit do katalogu dobrých příkladů; plánované dopravní stavby a obchvaty je potřeba vytvářet v souladu se systémem sídelní zeleně, aby nedocházelo k fragmentaci krajiny. Systém sídelní zeleně bude podmínkou pro podporu z programů OP ŽP. Aktualizovaný Státní program ochrany přírody a krajiny bude obsahovat kapitolu i k sídelní zeleni a urbánním ekosystémům. Propojení krajiny a sídel má velký potenciál pro zlepšování kvality života obyvatel.

Je žádoucí, aby bylo při zakládání sídelní zeleně využíváno dešťové vody (obdoba rain gardens v USA) a toto hledisko bylo posuzováno a zohledňováno v předkládaných projektech.

Při jednání s komisí EU ohledně OP ŽP se ukazuje důležitost propojení sídelní zeleně s krajinou a zajištění tak lepší ochrany biodiverzity.

Závěry:

Výbor velice kladně hodnotí aktivity obce Vestec u Prahy ve vytváření zelené infrastruktury na svém katastru a ve svém okolí se snahou propojení sídelní zeleně s krajinou a zkvalitnění tak veřejného prostoru a posílení biodiverzity.

9) Různé

Výbor pro udržitelné municipality na jednání RVUR předloží otázky k ekologickým limitům těžby hnědého uhlí (Pavel Šremer).

MŽP i výbor vidí potřebu v naplňování vládního programu v této problematice. Vyjádření k limitům proběhne i v rámci propojení předsedů jednotlivých výborů RVUR, aby se bylo možné k situaci systémově vyjádřit.

Předseda výboru Vladimír Dolejský poděkoval členům a popřál šťastnou cestu a pevné zdraví.

Zapsal ze zvukového záznamu a na základě připomínek:

Jiří Bendl, tajemník Výboru pro Krajinu, vodu a biodiverzitu RVUR

Schváleno per rollam dne 15. 4. 2015